

Skräpjakt både ovan och under ytan på ön Tjörns sydvästsida. Dykarna Dennis Oliver Hägg och Filip Blenström får hjälp av Adam Södergren Wallin och Alexander Karlberg på land.

På Bohusläns klippor och stränder hamnar skräp från hela Europa, i allt större mängder. Som tur är ökar också antalet engagerade skräpjägare - i och utanför vattnet.

TEXT: ANNA LILJEMALM FOTO: LINN BERGBRANT

STÄDARNA PÅ SKRÄPKUSTEN

Filip Blenström...

...och Dennis Oliver Hägg jobbar vardags som säljare. Skräpplockningen finansieras genom frivilliga bidrag och försäljning av tygkassar.

Att jobba som skräpdykare är inte bara tungt, det kan vara kladdigt också.

SKRÄPIGA HAV

- Uppemot 13 miljoner ton skräp hamnar i världshaven varje år.
- I särklass vanligast är plastpåsar och fiskeredskap.
- En majoritet av skräpet i haven har slängts på land och sedan hamnat i vattnet.
- Bara runt 5 procent av plasten sköljs tillbaka upp på land. Resten stannar i haven.
- Runt år 2050 kommer det att vara mer plast än fisk i haven – om inget görs.
- Marina djurarter – från valar och sköldpaddor till sjökräfflor och maneter – äter och riskerar att skadas av plasten.

(Källor: Håll Sverige Rent, Naturskyddsföreningen)

D EN LILLA DELEGATIONEN PASSERAR inte oemärkt förbi. Längs en asfalterad landsväg på Tjörn släpar Filip Blenström och Dennis Oliver Hägg vardera fyrtyo kilo dykutrustning och andra prylar. Bakom dem kommer ytterligare två män, men det är bara benen som syns. Med uppsträckta armar kånkar de på en stor röd livräddningsbåt.

– Hallå, gå in där! Diagonalt först och sen rakt fram! ropar en herre från en villatomt och pekar i riktning mot havet.

Fingret leder till en smal, nästan igenvuxen stig. Sylvassa björnbärsbuskar ritar ilska streck på smalben och vrister. Så småningom byts snåren mot branta klippor. Med hundra meter kvar ser de äntligen havet.

– Vi försöker hitta så otillgängliga områden som möjligt, säger Dennis. På stränder kan alla hjälpa till att städa men det är inte många som tar sig till ett sådant här ställe. Vi vill vara där vi gör störst nytta.

Tillsammans har Dennis och Filip startat organisationen Ocean recycle one, och i ungefär ett års tid har de två dykt efter skräp, ofta i samarbete med ytterligare ett gäng volontärer som städar på land.

Dagens uppdrag är att ta sig an området kring badplatsen Stockevik på sydvästra Tjörn. Dennis brottas snart med en buske för att dra loss ett trassligt fiskenet som spolats upp

på land. Filip försöker lura ut en bit frigolit som fastnat i en bergsskrevla.

På bara några minuter samlar de ihop en redig hög med skräp, bland annat en vit plastbox med text på holländska. Filip är inte förvånad.

– Det driver hit grejer från hela Europa. Kanske 90 procent av skräpet vi hittar här kommer från utlandet. Vi har till exempel hittat ett ryskt kylskåp, men överlag är det mycket från Tyskland, England och Danmark.

Bohuskusten anses vara en av Europas skräpigaste. Kraftiga havsströmmar transporterar hit sopor från alla håll. Varje timme sköljer motsvarande fem fulla badkar med skräp in över klippor och stränder, enligt organisationen Håll Sverige Rent.

Inget tyder heller på att utvecklingen går åt rätt håll – för fem år sedan hittades en plastbit per decimeter på Bohuskusten, i dag räknar man tjugo plastbitar per decimeter.

EFTER EN FÖRSTA RUNDA på land drar Filip och Dennis på sig dykardräkterna. Ur väskor och sportbagar plockas simfötter och vådräkter. I båten kommer de att lägga det mest otympliga skräpet. Till sin hjälp har de också uppblåsbara livbojar med finmaskigt fisknät i hålet i mitten, som ett slags flytande papperskorgar. ▶

”Första gången vi dök ner under ytan blev vi chockade över hur mycket skräp vi hittade”

Huvuddelen av den plast som hamnar i havet fragmenteras till mindre och mindre bitar och blir så småningom till mikroplast som för alltid svävar runt i vattnet. Den kan också ätas av marina djur, vilket kan ge en mängd negativa effekter.

Filip och Dennis skräpengagemang tog fart förra sommaren. De brukade träffades en kväll i veckan för att simma i sjön Sisjön, strax söder om Göteborg. När hösten kom investerade de i varsin våtdräkt för att kunna fortsätta med simturerna. Kort därpå bestämde de sig för att skaffa dykarcertifikat.

– Första gången vi dök ner under ytan blev vi chockade över hur mycket skräp vi hittade. Det var tio burkar på tio meter. Vi såg grillar och allt möjligt. Samma dag åkte vi och köpte en flotte för att kunna städa, säger Dennis.

– Vi hittade kräftor i läskburkar som förmodligen bott där sedan de var små och blivit för stora för att kunna ta sig ut. Vi har fått skära upp många sådana burkar, säger Filip.

Sedan dess har det blivit mängder av skräpdyk i havet och i sjöar runt om i Västra Götaland, sommar som vinter. I sjöarna kommer mycket av skräpet från tidigare generationer: ölburkar i plåt och urgamla spritflaskor. För inte så många decennier sedan uppmuntrades människor rent av att göra sig av med sitt skräp genom att slänga det i sjön, knyta en stor sten runt påsen och att fylla flaskor med vatten för att få dem att sjunka lättare.

– Det var andra tider, konstaterar Filip.

Havet är stålgrått och regnet hänger i luften. Dennis fäster ett verktygsbälte med en rostig kniv runt vänstra smalbenet. De lyfter ner räddningsbåten i vattnet, vinkar hej då till volontärerna, simmar runt en klippa och försvinner.

FILIP OCH DENNIS ÄR LÅNGT IFRÅN ensamma om att kombinera friluftsliv med att plocka skräp. Det hela har närmast

En del av dagens skörd.

utvecklats till en folkrörelse. Organisationer som Håll Sverige Rent har ordnat städdagar i decennier, men frågan är om det inte blivit lite extra modernt på senare år. Det svenska konceptet plogga, att plocka skräp under joggingturen, har spridits till länder som Tyskland, USA och Indien. Särskilda magneter som privatpersoner kan använda för att fiska upp metallskrot från vattendrag har tagits fram. Uthyrare av allt från kajaker till SUP-brädor och dykarutrustning erbjuder rabatt mot att du tar med dig skräp hem från turen.

Efter en stund kommer den röda livräddningsbåten tillbaka, fullastad med hinkar, en grön stövel och stora mängder odefinierbar plast i alla möjliga former. Filip berättar att de hittade en ladugårdsdörr också, men den fick de inte med sig.

– Jag har simmat och tänkt på bananer! säger Dennis.

En spartansk lunch i form av drickyoghurt och bananer hägrar, men först hjälper de volontären Adam Södergren Wallin att komma åt en otillgänglig bergsskrev. Dykarna krälar i illaluktande ålgräs och ser snart ut som en blandning av sjöjungfrur och träskmonster.

Dennis har fått ett hål i sin våtdräkt och ena sockan dallrar som en vattensäng. De bestämmer sig för att det är dags att runda av arbetet. När Dennis vänder upp och ner på livräddningsbåten för att skölja rent den har snäckor redan vuxit fast på undersidan.

– Hur länge har vi varit borta egentligen?

ALLT SKRÄP SAMLAS I EN HÖG på klipporna för att fotograferas och kommuniceras ut på sociala medier: en blomkruka, en öppnad colabruk, fiskeredskap, glas... och så plast, plast, plast. Filip uppskattar dagens skörd till ungefär 150 kilo.

Så återstår bara att bära bort allt till parkeringen. Där väntar bilen med tillhörande specialsläp med hyllor och fack där de sorterade soporna kan hållas isär. Filip plockar också fram en tunn och fläckig papperslapp där texten i blått bleknat på sina ställen.

– Det här brevet hittade vi inuti en plastburk på en skräprunda i förra veckan. Det är en flaskpost! Vi tog hjälp av våra följare på Facebook för att tyda handstilen. Det verkar vara en rebus om brevskrivarens syster.

Brevet är signerat 1999. Det har alltså flutit runt i tjuugo års tid. Till avdelningen udda fynd hör också en väl gömd räksalladsburk innehållandes metallspån. Skräpletarna hoppas det kanske är guld. Häromdagen drog de även upp tio elskotrar från Mölndalsån i Göteborg.

– Många undrar vad som är det konstigaste vi har hittat på våra rundor, men ingenting av allt det här ska ju ligga i havet. Så egentligen är allt konstigt, säger Dennis. 🏠

VILL DU GÖRA NÅT?

- Ta med en påse nästa gång du besöker en strand eller kustremsa. Bär hem och sortera skräp du hittar.
- Strandstädarkartan.se är en digital, interaktiv karta över Bohuskusten där du själv markerar städbehov, drar ihop

en städgrupp, markerar var du städat och om skräp behöver hämtas. Kartan är ett samarbete mellan ett antal Västkostkommuner.

- Läs mer om Ocean recycle one på organisationens hemsida och sociala medier.
- Stöd arbetet för renare hav. Till många miljöorganisationer kan du ge bidrag riktade till förmån för marint liv.